

ÖVNING KÄLLKRITIK – INDUSTRIELLA REVOLUTIONEN

KÄLLA 1: Utdrag från *Encyclopaedia Britannica* (besökt den 13 oktober 2020 klockan 12:40)
<https://www.britannica.com/event/Industrial-Revolution>

Industriell revolution, i modern historia, är en förändringsprocess från en jordbruks- och hantverksekonomi till en ekonomi som domineras av industriell och maskinell tillverkning. Denna process startade i Storbritannien på 1700-talet och spred sig därifrån till andra delar av världen. Även om begreppet industriell revolution användes tidigt av franska författare, populariserades begreppet av den engelske ekonomik-historikern Arnold Toynbee (1852–83) då han beskrev Storbritanniens finansiella utveckling från 1760 till 1840. Sedan Toynbees tid har termen använts i många olika sammanhang.

De viktigaste inslagen i den industriella revolutionen var tekniska, socioekonomiska och kulturella förändringar. Den tekniska utvecklingen omfattade följande: (1) användning av nya basresurser, främst järn och stål, (2) användning av nya energikällor vilket inkluderar både drivmedel och maskiner såsom kol, ångmaskiner, elektricitet, olja, bensin och förbränningsmotorn, (3) uppfinning av nya maskiner såsom spinnmaskinen ”*Spinning Jenny*” och den mekaniserade vävstolen som möjliggjorde ökad produktion med mindre utgifter för den mänskliga insatsen, (4) nytt sätt att organisera arbetet som kom att kallas fabriksystemet, (5) viktig utveckling inom transport och kommunikation inklusive ånglok, ångfartyg, bilar, flygplan, telegraf och radio, och (6) den ökande tillämpningen av vetenskap inom industrin. Dessa tekniska förändringar möjliggjorde en kraftig ökad användning av naturresurser och en massproduktion av varor.

KÄLLA 2: Denna karikatyr av tecknaren John Leech publicerades i *Punch Magazine* (en satirisk brittisk veckotidskrift) 1845. Bildtexten till denna karikatyr är: **Billiga kläder.**

KÄLLA 3: Utdrag från en lärobok för högre utbildning (universitet) i USA. McKay, John; Hill, Bennett D. & Buckler, John. *Västvärldens historia. Fjärde upplagan. Volym C "Från Revolutionerna till nutid"*. Houghton Mifflin Company. 1991 (sidorna 692–693)

Även om många aspekter av den engelska industriella revolutionen fortfarande diskuteras, är man allmänt överens om att de industriella förändringar som inträffade var resultatet av en lång utvecklingsprocess. Först och främst passade den expanderande globala ekonomin under sjuttonhundratalet det merkantilistiska England anmärkningsvärt bra. Det koloniala imperiet som England aggressivt byggt upp förstärktes av deras dominans i Latinamerika och i den afrikanska slavhandeln vilket innebar en växande marknad för engelsktillverkade varor. Även England själv passade väl in i detta system. I en tid då det var mycket billigare att transportera varor över vatten jämfört via land låg ingen del av England mer än 30–35 km från navigerbart vatten. Från 1770-talet förstärkte en kanalbyggnadsbom kraftigt denna naturliga fördel. Det fanns inte heller några inhemska tullar som hindrade handeln, vilket det fanns i Frankrike före 1789 och det politiskt delade Tyskland.

Jordbruket spelade en central roll för den industriella revolutionen i England. Engelska jordbrukare var näst de holländska bönderna de mest produktiva runt år 1700 och de utvecklade samt använde kontinuerligt nya metoder inom jordbruket under detta århundrade. Resultatet, särskilt före 1760, var en period med rikliga skördar och låga livsmedelspriser. Den normala engelska familjen behövde inte använda nästan allt de tjänade för att köpa bröd. De kunde köpa en del på andra föremål, tillverkade varor som läderskor, en rakhovel för mannen, en hatt eller en sjal till dottern. På detta sätt kompletterade efterfrågan på varor inom landet efterfrågan från kolonierna.

England hade andra tillgångar som ledde till den ledande industriella rollen. Till skillnad från 1700-talets Frankrike hade England en effektiv centralbank och välutvecklade kreditmarknader. Monarkin och den aristokratiska oligarkin, som gemensamt styrde landet sedan 1688, gav en stabil och förutsägbar regering. Samtidigt lät regeringen den inhemska ekonomin arbeta ganska fritt med få restriktioner, vilket uppmuntrade personliga initiativ, tekniska förändringar och en fri marknad. Slutligen hade England sedan länge haft en folkrik grupp som var lönearbetare inom jordbruket, ett landsbygdsproletariat vars antal ökades ytterligare av inneslutningsrörelsen (enclosure) vid slutet av sjuttonhundratalet. Dessa löntagare på landsbygden var relativt rörliga jämfört med exempelvis bönderna i Frankrike och västra Tyskland som var knutna till sina respektive byar. Tillsammans med alla de som arbetat inom förlagsindustrin (lantarbetare i hemmen) bildade de en potentiell industriell arbetskraft för de kapitalistiska företagen.

UPPGIFTER

- Fråga 1a:** Vilka var de viktigaste inslagen i den industriella revolutionen enligt **KÄLLA 1**? [3 poäng]
- Fråga 1b:** Tolka budskapet i **KÄLLA 2**? [2 poäng]
- Fråga 2:** Vad är ursprunget, syftet, och det källkritiska värdet av **KÄLLA 3** för någon som studerar den industriella revolutionen? Använd de olika källkritiska kriterierna och tolka **KÄLLA 3**. [6 poäng]
- Fråga 3:** ”Den främsta orsaken till utvecklingen av den tidiga industriella revolutionen i England var den tekniska utvecklingen i landet”. Ta ställning till detta påstående med hjälp av de olika källorna ovan samt din egen tillägnade kunskap. Använd dig av samtliga källkritiska kriterier. [9 poäng]